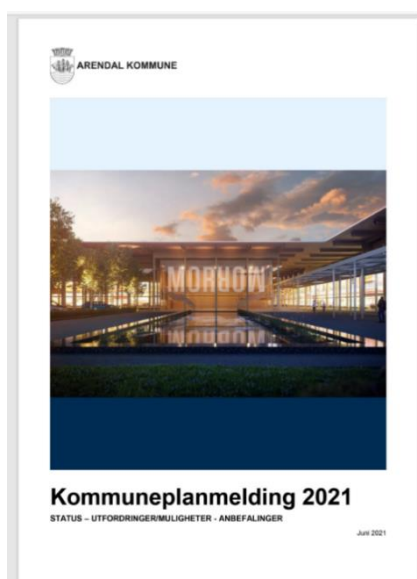

Forslag til Planprogram for revisjon av kommuneplanens arealdel 2022-2033

Forord

Planprogrammet for revisjon av kommuneplanen tar utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel og ambisiøse målsettinger om en bærekraftig utvikling i Arendal kommune.

Den planlagte etableringen av batterifabrikken vil bety store endringer i samfunnet vårt, både når det gjelder befolkning, arbeidsliv og bruk av arealer. I løpet av de neste ti årene blir vi kanskje 10 000 flere innbyggere! Batterifabrikken og underleverandører er en del av det grønne skiftet, hvor bedrifter over hele verden jobber for en overgang til produkter og tjenester som gir mindre negative konsekvenser for klima og miljø.

Planlegging av vekst i bolig- og næringsarealer er en enestående mulighet til å få en vitalisering av lokalsamfunns- og boligutviklingen mange steder, inkludert befolkningens tilknytning til arbeidslivet. Ambisjonen for Arendal kommune er at den grønne omstillingen skal gjøre kommunen mer attraktiv for innbyggere og næringsliv. En forutsetning er at veksten gjøres bærekraftig, og da er arealplanleggingen viktig. En bærekraftig arealpolitikk betyr blant annet et utbyggingsmønster basert på prinsipper for samordnet areal- og transportutvikling; redusert transportbehov, mindre bilavhengighet, miljøvennlige transportformer, minst mulig naturinngrep og mindre by/tettstedsspredning. Korte avstander og «nærhet til alt» er sentralt.

Forslag til planprogram er første del av prosessen for å revidere kommuneplanens arealdel. Det skal legges på høring for at innbyggere, næringsliv, statlige og regionale aktører kan gi innspill til planarbeidet. Arendal kommune legger også de foreslåtte arealstrategiene på høring parallelt med planprogrammet (vedlegg).

Samtidig ber Arendal kommune om innspill til kommuneplanens arealdel, i tråd med foreslått arealpolitikk. Det er laget en veiledning og mal for innspill (vedlegg).

Planprogrammet ble politisk behandlet i kommuneplanutvalget 10. november og i bystyret 25. november 2021. Det ble vedtatt mindre endringer i noen setninger, og dokumentet er endret i tråd med bystyrets vedtak.

Høringsfrist settes til 29. januar 2022.

Det vil avholdes et informasjonsmøte om høringsinnspill torsdag 6. januar kl 18 på Arendal kultur- og rådhus.

1 Hensikt med revisjon av arealdelen

Kommuneplanens arealdel ble sist vedtatt i 2019, men det er behov for en revisjon for å drøfte og forankre nye strategier og utviklingsgrep.

Arendal kommune er en kommune i vekst. Det grønne skiftet og den planlagte batterifabrikken i Eyde Energipark gir store konsekvenser for samfunnsutviklingen, med blant annet behov for mer areal til næring og infrastruktur og flere boliger. Det er målsettinger om at veksten skal være bærekraftig, både miljømessig, sosialt og økonomisk. Det er utarbeidet en kommuneplanmelding for Arendal kommune¹ som beskriver samfunnsmessige konsekvenser av næringsetableringen, og mange av dem er relevante for kommunens arealplan.

Arealdelen til kommuneplanen skal bygge på samfunnsdelens visjoner, målsettinger og strategier.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2020, og utgjør det viktigste grunnlaget for revisjon av arealdelen. Planens arealmessige konsekvenser må vurderes, inkludert arealstrategier.

Kommuneplanen er bygget opp rundt FNs bærekraftsmål, som er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Basert på en vurdering av hvilke mål som representerer både utfordringer og store muligheter lokalt, har Arendal kommune valgt å fokusere på følgende ti mål (uthevet med svart ramme):

Det er kommuneplanens arealdel som styrer arealbruken i Arendal, med juridisk bindende virkning. **Arealstrategiene** (vedlegg) skal legges til grunn for arbeidet. Det betyr at arealstrategien vil være retningsgivende ved valg av lokalisering av nye utbyggingsarealer og vil bli lagt til grunn ved vurdering av private innspill til arealdelen. Konkrete arealdisponeringer tas stilling til gjennom rullering av arealdelen.

Planprogrammet er første steget i prosessen for ny kommuneplan. Planprogrammet beskriver hvordan kommunen har tenkt å legge opp arbeidet med utarbeidelse og behandling av en ny arealdel. Se nærmere beskrivelse av prosess i kapittel 5.

I forbindelse med at planprogrammet er på høring, vil kommunen melde oppstart av kommuneplanarbeid. Det vil også inviteres til å komme med innspill til kommuneplanens arealdel, med utgangspunkt i forslag til planprogram, forslag til arealstrategier (vedlegg) og mal for arealinnspill (vedlegg).

¹ Kommuneplanmeldingen ble vedtatt i bystyret i september 2021.

Innholdsfortegnelse

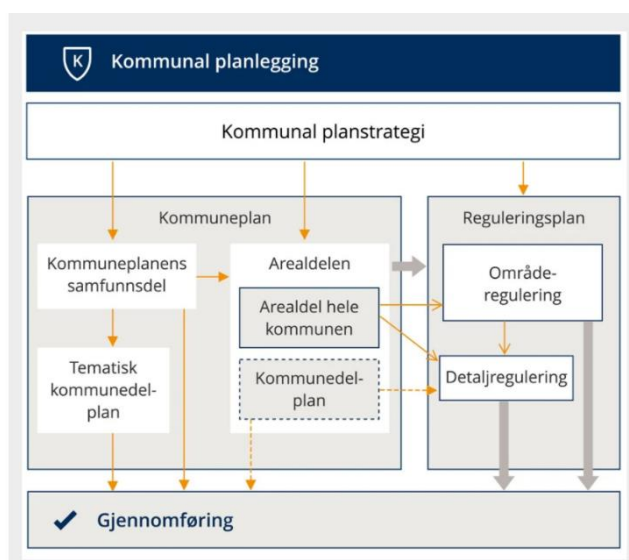
2	OM PLANPROGRAMMET	5
2.1	KOMMUNEPLANENS AREALDEL	5
2.2	PLANPROGRAM TIL KOMMUNEPLANENS AREALDEL	5
3	MÅL OG FØRINGER FOR PLANARBEIDET	6
3.1	BÆREKRAFTIG UTVIKLING OG DET GRØNNE SKIFTET	6
3.2	NASJONALE FØRINGER FOR AREALPLANEN.....	7
3.2.3	DET GRØNNE SKIFTET	7
3.3	REGIONALE FØRINGER	9
3.4	KOMMUNALE FØRINGER: VIKTIGE PROSJEKT OG KOMMUNALE PLANER	9
3.4.2	KOMMUNEPLANEN	9
3.4.3	PLANSTRATEGI FOR ARENDAL KOMMUNE 2020-2023	10
3.4.4	AREAL- OG TRANSPORTPLAN FOR ARENDALSREGIONEN	10
4	TEMAER I PLANARBEIDET	11
4.1	HVA TAR VI MED OSS FRA KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL?	11
4.2	AREALSTRATEGIER (KNYTTER SAMFUNNSDELEN OG AREALDELEN SAMMEN)	15
4.3	KLIMA OG MILJØ.....	15
4.4	AREALNØYTRALITET - AREALREGNSKAP	16
4.5	PLANER FOR DET GRØNNE SKIFTET (ULIKE PLANFASER).....	17
4.6	KOMMUNEPLANMELDING	17
4.7	MULIGHETSSTUDIE AGDER RENOVASJON	20
4.8	E18 VERDIØKNINGSPROSESS PARSELL GRIMSTAD – ARENDAL	20
4.9	STORT UTBYGGINGSVOLUM – HVA BLIR KONSEKVENSENE?	21
4.10	STEDSSTRUKTUR.....	21
4.11	LANDBRUK OG JORDVERN	21
4.12	REISELIV OG FRITIDSBEBYGGELSE.....	21
4.13	SPREDT BOLIGBYGGING.....	22
4.14	KART OG BESTEMMELSER	22
4.15	KONSEKVENsutredninger (KU).....	23
4.16	ROS – RISIKO OG SÅRBARHET	23
4.17	FOKUSOMRÅDER OG AVGRENSING	23
5	PROSESS OG ORGANISERING	25
5.1	OPPLEGG FOR MEDVIRKNING, INFORMASJON OG SAMORDNING	25
5.2	SAMSKAPING SOM VIRKEMIDDEL FOR UTVIKLING	25
5.3	FRAMDRIFTSPLAN	26
5.4	ORGANISERING	26
6	INNSPILL	28

2 Om planprogrammet

2.1 Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument og består av en arealdel og en samfunnsdel. I Arendal kommune ble samfunnsdelen vedtatt i 2020. Arealdelen ble sist vedtatt i 2019.

Kommuneplanens arealdel bestemmer hva arealene i kommunen skal brukes til, hvilke områder som kan bygges ut, og hvilke som ikke skal. Planen inneholder bestemmelser om hvilke prinsipper og forutsetninger som skal legges til grunn for den mer detaljerte planleggingen som skjer i etterkant av vedtak av arealdelen. Plankart og bestemmelser er juridisk bindende. Utarbeidelsen av kommuneplanen er beskrevet i plan- og bygningsloven kapittel 11.

I kommunens styringssystem skal planstrategien og kommuneplanen være førende for andre planer og handlingsprogram/økonomiplan, og prioriteringen av tiltak og ressurser i årlige budsjett. Det er viktig at målsettingene og strategiene fra samfunnsdelen videreføres i arealstrategier og kommuneplanens arealdel.

Det kommunale plansystemet slik det framstilles hos regjeringen.no (2021)

2.2 Planprogram til kommuneplanens arealdel

Etter plan - og bygningslovens § 4 -1 skal det utarbeides et planprogram for revisjon av arealdelen.

I dette planprogrammet gjøres det rede for følgende:

- Mål og føringer for revisjonen av arealdelen
- Temaer i planarbeidet
- Behovet for utredninger og alternativer som skal vurderes
- Hvordan kommunen vil legge opp planprosessen
- Hvilke frister som gjelder og hvem som skal delta i revisjonen
- Opplegget for medvirkning – hvordan komme med innspill

Etter at det offentlige ettersynet av planprogrammet er ferdig, vil rådmannen legge fram et revidert forslag til kommuneplanutvalget, basert på innspill fra høring og medvirkningsarrangementer. Det er kommuneplanutvalget som fastsetter planprogrammet.

Forslag til ny arealdel legges ut til offentlig ettersyn og bearbeides før det legges fram for bystyret for behandling og vedtak. Kommuneplanutvalget vil lede prosessen fram til vedtak.

3 Mål og føringer for planarbeidet

Målet med kommuneplanarbeidet er å revidere kommuneplanens arealdel slik at man får en ny arealplan som forutsigbar, offensiv og bærekraftig. Dette gjelder spesielt innenfor arealformålene næring, bolig og transportmønster, først og fremst for å ivareta de store samfunns- og arealmessige konsekvensene av batterifabrikken OG for å inkludere arealstrategier og føringer fra kommuneplanens samfunnsdel (2020).

3.1 Bærekraftig utvikling og det grønne skiftet

Bærekraftig utvikling er førende for arealpolitikken i Arendal kommune, både miljømessig, økonomisk og sosialt, og er gjennomgripende i kommuneplanen. Kommuneplanens samfunnsdel tar utgangspunkt i bærekraftmålene og har prioritert ti mål som er spesielt aktuelle og relevante for Arendals utfordringer og muligheter (de prioriterte målene er gjort blå i tabellen til høyre).

Bærekraftbegrepet deles ofte inn i tre dimensjoner: Miljømessig (1), sosial (2) og økonomisk bærekraft (3). Alle delene må være til stede for å få til bærekraftig samfunnsutvikling.

Bærekraftsmål	
Miljømessig bærekraft	6. Rent vann og gode sanitærforhold
	13. Stoppe klimautfordringene
	14. Livet i havet
	15. Livet på land
Sosial bærekraft	1. Utrydde fattigdom
	2. Utrydde sult
	3. God helse og livskvalitet
	4. God utdanning
	5. Likestilling mellom kjønnene
	7. Ren energi til alle
	11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn
	16. Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
Økonomisk bærekraft	8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
	9. Industri, innovasjon og infrastruktur
	10. Mindre ulikhet
	12. Ansvarlig forbruk og produksjon
Felles for alle	17. Samarbeid for å nå målene

Figur fra Trondheim kommune, tilpasset fra Stockholm Resilience Centre, 2021

I kommuneplanarbeidet vil **social bærekraft** vektlegges spesielt som en premiss for arealutviklingen fordi det kan gi store folkehelse- og levekårsgevinster, positiv stedsutvikling og økt attraktivitet. Det gjør at folk kan bo hjemme lenger, noe som er en viktig strategi for å møte eldrebølgen og befolkningsendringene. Selv om hovedtyngden i kommuneplanen legges på sosial bærekraft, er oppnåelse av de andre bærekraftmålene også svært viktig, og de må balanseres mot hverandre.

Visjonen i kommunens arealpolitikk er "Nærhet til alt", og denne videreføres. Det betyr å tilrettelegge for et utbyggingsmønster basert på prinsipper for samordnet areal- og

Bærekraftmålsettingene skal være en bærebjelke i utviklingen av Arendal kommune, med en bred og tverrfaglig tilnærming. I figuren kan vi se hvordan bærekraftmålene er avhengige av hverandre, og hvordan miljømessig bærekraft danner livsgrunnet. Velfungerende og bærekraftige sosiale og samfunnmessige forhold MÅ være til stede for økonomisk bærekraft.

transportutvikling; redusert transportbehov, mindre bilavhengighet, miljøvennlige transportformer og mindre by/tettstedsspredning. Kort vei fra bolig til skole, barnehage, service, møteplasser, rekreasjonsområder og arbeidsplasser.

3.1.1 Resultatmål for kommuneplanens arealdel

- Arendal kommune har en forutsigbar, offensiv og bærekraftig arealpolitikk.
- Planen tilrettelegger for en befolknings- og arbeidsplassvekst.
- Utbyggingsmønsteret skal være basert på prinsipper for bærekraftig utvikling og samordnet areal- og transportutvikling; redusert transportbehov, mindre bilavhengighet, miljøvennlige transportformer, minst mulig naturinngrep og mindre by/tettstedsspredning. Utvikling av gode lokalsamfunn med kort vei fra bolig til skole, barnehage, service, handel, møteplasser, rekreasjonsområder og arbeidsplasser.
- Veksten av boliger kommer først og fremst i tilknytning til bydeler og lokalsentre, basert på prinsippene i boligstrategien (vedtas høsten 2021)
- Nye næringsarealer lokaliseres etter ABC-prinsippet og næringsarealstrategien.

3.1.2 Effektmål for kommuneplanens arealdel

- Planen viderefører strategier og målsettinger fra kommuneplanens samfunnsdel, spesielt ut fra bærekraftmålene, knutepunktutvikling, stedsutvikling og levekår.
- Konsekvenser av batterifabrikken implementeres i kommunens overordnede arealplan, med utgangspunkt i kommuneplanmeldingen.
- Vurderer nærings- og boligområder i tråd med overordnede føringer for bærekraftig utvikling og areal- og transportplanlegging.

3.2 Nasjonale føringer for arealplanen

3.2.1 Nasjonale forventninger til kommunal planlegging (2019)

Hvert fjerde år utarbeider regjeringen dokumentet Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene for 2019-2023 vektlegger følgende fire tema:

- Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet
- Bærekraftig areal- og transportutvikling
- Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

Forventningsdokumentet peker blant annet på FNs bærekraftsmål som grunnlag for planleggingen.

3.2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Målene forplikter medlemslandene og er derfor et naturlig utgangspunkt for å utvikle nasjonale, regionale og lokale strategier for bærekraftig utvikling (slik det eksempelvis er gjort i Arendals kommuneplan).

3.2.3 Det grønne skiftet

Det grønne skiftet handler om hvordan Norge skal bli et lavutslippsland innen 2050. Vekst og utvikling må skje innenfor naturens tålegrenser. Vi må ha produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Det grønne skiftet er globalt, og krever innsats på alle nivå. Parisavtalens målsettinger ligger til grunn, hvor målet er at globale utslipp raskest mulig skal minke og oppvarmingen begrenses til «godt under to grader» (2016). Landene som omfattes av avtalen skal arbeide for å begrense temperaturstigningen til 1,5 grader sammenlignet

med førindustriell tid. I Arendal kommune er det vedtatt ambisiøse målsettinger i kommunedelplan for klima og miljø fra 2019, se utklipp til høyre.

Innovasjon og teknologiutvikling er viktige deler av det grønne skiftet, og noe av dette ser vi konsekvensene av gjennom etableringer av batterifabrikker, inkludert her i Arendal, som lokaliseres på grunn av tilgang til bærekraftig og rimelig kraft. Utvikling av nye drivstoff, som ammoniakk til maritim sektor og skipsfart, er også del av det grønne skiftet, og kan gi store muligheter for Agder.

Verdens naturtilstand har kommet sterkere på dagsorden, ikke minst på grunn av FN-rapportene som beskriver status (den første rapporten kom i 2019). Rapporten beskriver hvordan menneskene er avhengig av jordens ressurser, og hvordan vi forbruker dem. Menneskene har gjort betydelige endringer på ¾ av jordens landoverflate, og utnyttelse av naturressurser har økt svært mye de siste femti årene, både landbruk og skoghost, men også utvinning av mineraler. Tapet av naturmangfold er en like stor trussel mot verden som klimaendringene, sier forskerne. Det må store samfunnsendringer til for å nå målet om å stanse tap av naturmangfold, er et hovedbudskap i rapporten². I det grønne skriftet må det derfor gjøres nøye avveininger mellom klimatiltak og tap av natur. I noen tilfeller kan det være konflikt mellom interessene.

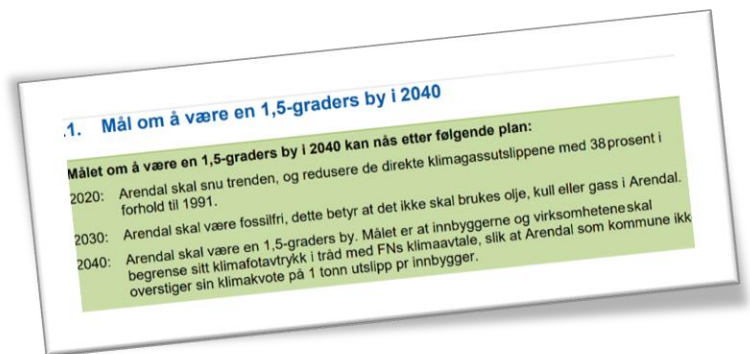
3.2.4 NTP 2022-2033 – mindre byområder

I NTP 2022-2033 (Meld.St. 20, 2020-2021) foreslår regjeringen et tilskudd til mindre byområder. «Vi innfører et nytt tilskudd som vil styrke kollektivtransport, sykling og gange og muligheten for å nå nullvekstmålet i fem mindre byområder som ikke er byvekstavtalebyer. Som ledd i regjeringens regional- og distriktpolitiske målsettinger har et klimavennlig og effektivt transportsystem stor betydning for små byer og deres omland. Disse byene er viktige knutepunkter for befolkning og næringsliv i sin region, og dermed for regjeringens regional- og distriktpolitiske mål om regional balanse».

Det legges til grunn totalt 600 millioner kroner til et slikt tilskudd over fire år tidlig i den nye NTP-perioden. Arendal/Grimstad er ett av fem byområder som kan få av det nye tilskuddet. Midlene skal gå til mindre investeringer i gang- og sykkelveier og kollektivtiltak (ikke drift av kollektivtrafikk).

3.2.5 Andre nasjonale føringer

- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014)
- Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen (2011)
- Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene (2009)
- Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planlegging (1995)
- Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (T-1078, 1994)
- Lov om klimamål (klimaloven), ikrafttredelse fra 1.1.2018.
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), ikrafttredelse fra 1.1.2012.
- T-1520 Retningslinje for behandling av luftkvalitet i planleggingen (2012)
- T-1442 Retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging (2021)
- Meld. St. 21 (2011-2012): Norsk klimapolitikk, og Klimaforliket 2012
- Meld. St. 33 (2016-2017): Nasjonal transportplan 2018–2029)

² Kilde: Sabima.no, 2021. [Naturpanelet: En million arter er truet - Sabima](#)

- Meld. St. 18 (2016-2017): Berekraftige byar og sterke distrikt
- Meld. St. 15 (2017-2018) «Leve hele livet- en kvalitetsreform for eldre»
- Meld. St. 13 (2018–2019) Muligheter for alle — Fordeling og sosial bærekraft
- Meld. St. 20 (2020-2021): Nasjonal transportplan 2022-2033)
- NOU 2020:16: Levekår i byer – gode lokalsamfunn for alle
- Flere år - flere muligheter, Regjeringens strategi for et aldersvennlig samfunn
- Bolig for velferd, Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014–2020)
- Naturstrategi for våtmark (2021)

3.3 Regionale føringer

Regionale planer skal legges til grunn for kommunal planlegging og virksomhet. Planer og strategier som er førende er:

- **Regionplan Agder 2030** som har som hovedmål å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Samarbeid om å nå bærekraftmålene er viktig i regionplanen. Den skal være et overordnet strategisk styringsdokument for hele Agder.
- Regional areal- og transportplan for arendalsregionen (ATP-planen). Se kapittel 3.4.4 for nærmere omtale.
- Klimaveikart Agder
- Regional transportplan Agder 2015-2027
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2016-2021
- Energiplan for Agder
- Handlingsprogram for fylkesvei 2022-2024
- Regional areal- og transportplan for Arendalsregionen
- Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder (2015, skal revideres)
- Regional plan for idrett, friluftsliv, fysisk aktivitet – lokale og regionale kulturarenaer Aust-Agder 2018-2021
- Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025
- Veikart for bedre levekår i Agder
- Strategi «Agders uthavner i verdensklasse»
- Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder 2015-2030 (VINN Agder)
- Strategi for forskning, utvikling og innovasjon i Agder, 2015-2030 (FoUol Agder 2030)
- Besøksstrategi for Agder 2015-2030 (Besøk Agder 2030)

3.4 Kommunale føringer: Viktige prosjekt og kommunale planer

3.4.1 [Det grønne skiftet og batterifabrikken](#)

Valg av Arendal som lokasjon for den nye batterifabrikken Morrow i desember 2020 skaper store ringvirkninger for samfunnsplanleggingen i kommunen og regionen, og vil etter hvert gi store konsekvenser for arealpolitikk, bosetting og næringsliv. Den formelle avtalen om etablering ble signert i mai 2021. Etablering av batterifabrikk er foreløpig ikke hensyntatt i de overordnede styringsdokumentene til Arendal kommune (kommuneplanens arealdel, kommuneplanens samfunnsdel eller planstrategien). Det er derfor behov for å drøfte og innarbeide nødvendige plangrep, dette vil tidsmessig først skje i kommuneplanens arealdel, deretter i samfunnsdelen (i innværende valgperiode) og planstrategien (etter lokalvalget i 2023).

3.4.2 [Kommuneplanen](#)

Gjeldende **arealdel** til kommuneplanen er fra 2019. I denne er prinsippene og føringene til ATP-planen for arendalsregionen innarbeidet. Det er også vektlagt en areal- og transportpolitikk som tar

utgangspunkt i lokalsenter- og bydelsutvikling samt å redusere transportbehov, i tillegg til en helhetlig politikk for ivaretagelse av natur, friluftsliv, bruk av sjøarealer og en restriktiv holdning til å ta i bruk jomfruelig mark til fritidsboliger.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2020, og tar utgangspunkt i ti av FNs bærekraftsmål. For hvert mål beskrives kommunens visjon for målet og hvordan vi ønsker at visjonen skal oppleves for innbyggerne. Det er beskrevet hvilke strategier og planer som skal bidra til at målet nås, inkludert spesielle utfordringer. Se kap. 4, avsnittet «*Hva tar vi med oss fra kommuneplanens samfunnsdel?*»

3.4.3 Planstrategi for Arendal kommune 2020-2023

I planstrategien (vedtatt høst 2020, før lokasjon for batterifabrikk var kjent) står det følgende om kommuneplan-revisjonen (utdrag):

Behov for endring i valgperioden. Gjelder byggegrenser mot sjø og vassdrag der dette ikke er fastsatt og planlegging i sjø, et nytt regime for spredt boligbygging, m.m. Planprogram som utarbeides ved revisjon avklarer hovedinnholdet for øvrig. Oppstart 2021.

Det er planlagt at kommuneplanens samfunnsdel skal utarbeides til sist i valgperioden (2023).

3.4.4 Areal- og transportplan for Arendalsregionen (<https://www.atp-arendalsregionen.no>)

ATP-planen legger felles og langsiktige rammer for bolig-, areal- og transportutviklingen i Arendalsregionen i et 2040-perspektiv. Den gir føringer for felles og langsiktige rammer for bolig-, areal- og transportutviklingen i Arendal, Tvedestrand, Grimstad og Froland kommuner. Planen ble vedtatt i juni 2019.

Et viktig mål er å hindre byspredning. I Arendal kommune er Saltrød, His og Nedenes foreslått som prioriterte lokalsentra for 80 % vekst, i tillegg til sentrumsområdet i Arendal. Kommunen legger til grunn planprinsippene i areal- og transportplan for Arendalsregionen i arealplanleggingen.

For oversikt over flere kommunale planer og strategier, henvises det til kommunens hjemmeside:

[Kommuneplan, planer og styringsdokumenter - Arendal kommune](#)

4 Temaer i planarbeidet

Hovedårsaken til at kommuneplanens arealdel rulleres nå, er den planlagte batterifabrikken og store, pågående planer. I tillegg er det viktig å inkludere flere temaer i planarbeidet, blant annet konsekvenser fra kommuneplanens samfunnsdel, pågående prosjekter og andre samfunnsendringer, spesielt for Det grønne skiftet³ og endringer av natur, livsgrunnlag og klima. I dette kapittelet gis en oversikt over sentrale tema.

4.1 Hva tar vi med oss fra kommuneplanens samfunnsdel?

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i mai 2020, og tar *stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon* (plan- og bygningslovens § 11-2). Kommuneplanens samfunnsdel er resultat av samskaping mellom innbyggere, næringsliv, organisasjoner, frivillighet og kommunen.

Bærekraftig utvikling er en bærebjelke i kommuneplanens samfunnsdel.

Hvordan følger vi opp ambisiøse målsettinger og strategier fra kommuneplanens samfunnsdel?

I de neste avsnittene gjennomgås relevante **strategier fra samfunnsdelen**. Dette er stikkord fra samfunnsdelen som blir spesielt viktige tema i arealdelen:

- **GOD HELSE (Bærekraftsmål nr 3):** Variert boligtilbud. Attraktivitet for nye innbyggere, spesielt barnefamilier, gode nærmiljø. Tilgang til kultur- og idrettsanlegg. Samskaping om utvikling av lokalsentre og bydelsentre. Trafikksikker kommune.
- **GOD UTDANNING (bærekraftsmål nr 4):** Barnehage- og skolebruksplan sier noe om hvordan en skal ivareta tilbud med utgangspunkt i fysiske forhold, uteområder og lokalisering. Mulighet til å delta i kultur- og fritidstilbud. Næringspolitisk handlingsplan og tilrettelegging for grønn vekst.
- **LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE (bærekraftsmål nr 5):** Viktig å ha med i arbeidet med arealdelen, men planen beskriver ikke direkte relevante strategier som omhandler arealkonsekvenser av likestilling.
- **ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST (bærekraftsmål nr 8):** Attraktive næringsarealer som tar høyde for økning i antall arbeidsplasser. Arendal havn skal oppnå status som stamnettshavn. God infrastruktur for næringslivet. Næringslivet i kommunen skal utvikles i tråd med FNs bærekraftsmål. Nasjonalt ledende og internasjonalt anerkjent klima- og miljøby. Tilrettelegge for bærekraftig turisme og vern.
- **MINDRE ULIKHET (bærekraftsmål nr 10):** Styrke samhandling og frivillig engasjement. Universell utforming.

³ [Det grønne skiftet handler om hvordan Norge skal bli et lavutslippsland innen 2050](#) (link til regjeringen.no)

- **BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN (Bærekraftsmål nr 11):** Gjennom kommuneplanens arealdel skal kommunen arbeide for løsninger i by- og arealutvikling som reduserer transportbehov og bidrar til at innbyggerne i større grad opplever fysisk nærhet til sine daglige behov. Bærekraftig utvikling, både sosialt, miljømessig og økonomisk. Vi skal ta vare på miljøgrunnlag, ressurser og kulturhistorie. Fokus på Arendal sentrum som attraktiv etableringsarena. Nærmiljøutvikling med gode møteplasser og infrastruktur. Markagrenser videreføres. Arbeidet med mobilitetsplan og ATP-arbeidet fortsetter. Folkehelseperspektiv i planlegging. ROS og beredskap. Kulturminner, biologisk mangfold, grøntstruktur og opplevelsesarenaer. Samarbeid med nabokommuner, Østre Agder-samarbeidet og regionen.
- **STOPPE KLIMAENDRINGENE (Bærekraftsmål nr 13):** Arendal skal være en nasjonalt ledende og internasjonalt anerkjent klima- og miljøkommune, og læringspartner for andre kommuner. Arendal skal ha ambisiøse klimamål. Arendal er en 1,5 graders by i 2040 med maksimalt 1 tonn klimautslipp pr innbygger. For å få ned utslippene skal vi bygge tettere og grønnere. Satsing på grønn mobilitet skal gi bedre kollektivtilbud, redusere utslipp fra transport og gjøre fritidsaktiviteter mer tilgjengelige for alle. Vi legger til rette for en rask overgang til utslippsfri transport.
- **LIVET UNDER VANN (Bærekraftsmål nr 14):** Kysten og livet i havet skal forvaltes på en bærekraftig måte, og utnytte potensialet for arbeidsplasser og forskning. Samarbeid med næringsliv og organisasjoner. Sikre muligheter for aktiviteter og ferdsel i tilknytning til vann. 100-meters-beltet. Bærekraftig havbruk. Sjøørret. Raet nasjonalpark. Saneringsplan for avløp.
- **FRED OG RETTFERDIGHET (Bærekraftsmål nr 16):** Samskaping er viktig strategi. Ellers lite som er direkte relevant for arealdelen til kommuneplanen.
- **SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE (Bærekraftsmål nr 17):** Fremtidens Arendal skapes gjennom tett samarbeid med innbyggere, næringsliv, frivillighet og organisasjoner. Gjennom samskaping ønsker Arendal kommune å bidra til lokalsamfunnets ressurser forvaltes til det beste for fellesskapet. Utvikle nye metoder basert på innbyggernes innspill og ønsker. Posisjonen som arrangementsby videreutvikles.

I kommuneplanens arealdel vil punktene i bærekraftmålene drøftes og arealkonsekvenser innarbeides. I arealstrategiene videreføres mange av visjonene og strategiene fra samfunnsdelen, i tråd med nasjonale anbefalinger⁴.

4.1.1 Inkludere flere bærekraftsmål?

Sett i lys av det grønne skiftet, rapporten fra FNs naturpanel⁵ og etablering av bl.a batterifabrikk og store areal- og infrastrukturendringer, bør det vurderes om ytterligere to bærekraftsmål skal inkluderes i kommuneplanen:

- **Nr 9: Industri, innovasjon og infrastruktur:** Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.
- **Nr 15: Livet på land:** Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

4.1.2 Sosial bærekraft

Bærekraftmålene kan deles inn i miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Siden bærekraftbegrepet ble innført i 1987 (Brundtlandrapporten), har det vært fokusert mye på miljømessig og

⁴ Veileder om kommuneplanens arealdel (2021). Kapittel 1.2.4. Langsiktig arealstrategi.

⁵ [FNs naturpanel: Menneskelig aktivitet truer eksistensen til én million arter](#), rapport fra 2019.

økonomisk bærekraft. De siste årene har også de sosiale dimensjonene ved bærekraft fått økt oppmerksomhet, spesielt koblet mot folkehelsepolitikken og perspektivet «helse i alt vi gjør». Sosial bærekraft handler om å sikre grunnleggende menneskelige behov, sosialt likeverdig og rettferdig tilgang til og fordeling av samfunnets goder og byrder, samt trygge og inkluderende lokalsamfunn preget av samholdighet⁶. Stedsutvikling og arealplanlegging har blitt viktige virkemidler for å integrere folkehelse på tvers av sektorer, og det er ønskelig å konkretisere sosial bærekraft i kommuneplanen.

I kommuneplanarbeidet vil **social bærekraft** være en premiss for arealutviklingen fordi det kan gi:

- bedre opplevd helse og levekår i befolkningen, det vil si flere leveår med god helse og trivsel
- reduerte sosiale forskjeller mellom lokalsamfunn og områder
- økt attraktivitet til lokalsamfunn og kommunen som helhet
- tilrettelegging for effektive og målrettede kommunale tjenester.

Endringer i demografien tilsier at det vil være helt avgjørende at kommunene klarer å iverksette tiltak for å «vokse smartere». Vi må sikre at innbyggere gis mulighet til å være aktive og deltakende i egne liv, og fortsette å bo i eget hjem så lenge som mulig, til tross for funksjonsnedsettelse og hjelpebehov⁷. Agenda Kaupang skriver i

sine analyser av Østre Agder-kommunene at en av de viktigste forutsetningene for en bærekraftig og god økonomisk styring av kommunale helse- og omsorgstjenester er at kommunene har en tjenestestruktur som legger til rette for at tjenester kan tildeles og utføres på Lavest Effektive Omsorgs Nivå (LEON). Avgjørende for dette er aktive lokalsamfunn og helsefremmende og forebyggende aktiviteter, og dette handler om bolig- og stedsutviklingen i Arendal kommune.

Agenda Kaupangs innsatstrapp, hvor målsettingen er å ivareta flest mulig på lavest mulig nivå. Det gir god folkehelse og lavere kostnader.

I arealdelen vil arealer for steds- og boligutvikling vurderes, spesielt som følge av forventet befolkningsvekst. Det er en enestående mulighet til å få en vitalisering av lokalsamfunns- og boligutviklingen mange steder. Arendal kommunens folkehelseprofil⁸ (sist oppdatert for 2021) viser at kommunes scorer dårligere enn landet på en rekke indikatorer, spesielt relatert til «oppvekst og levekår⁹» og «helsetilstand¹⁰». Utfordringer knyttet til sosial bærekraft er tydelig i kommuneplanens samfunnsdel og i kommunens folkehelsemelding (siste oppdatert i 2020). Vi vet også at Arendal har en høy andel barn i lavinntektsfamilier¹¹, noe som forsterker behov for fokus på sosial bærekraft i kommuneplanen. Kunnskap gir grunnlag for å iverksette tiltak for å forebygge eller forhindre at uønskede forhold forsterkes eller utvikles. Det er viktig å ha med seg for samfunns- og stedsutviklingen framover. Lokalsamfunnet kan både være en ressurs og en utfordring, og påvirker

⁶ Dempsey et al. 2009; Opp 2017; Hofstad og Bergsli, NIBR-rapport 2017:15 *Folkehelse og sosial bærekraft*

⁷ Hentet fra Agenda Kaupangs presentasjon om bærekraftige helse- og omsorgstjenester i Østre Agder 2021.

⁸ [Søk opp Arendal kommunes folkehelseprofil for 2021 ved å trykke på teksten](#)

⁹ Innenfor «Oppvekst og levekår» ligger kommunen signifikant dårligere an enn landet som helhet innenfor 7 av 11 indikatorer.

¹⁰ Innenfor «Helsetilstand» ligger kommunen signifikant dårligere an enn landet som helhet innenfor 7 av 10 indikatorer

¹¹ Levekårsanalyse Fase 1 – En oppdatert analyse av delområders levekår i 26 kommuner, av Kristin Aarland, NOVA-OsloMet. Utrykt vedlegg til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle

barn og unges livssjanser og mulighetsrom. Nærmiljøets kvaliteter påvirker den psykiske og fysiske helsen.

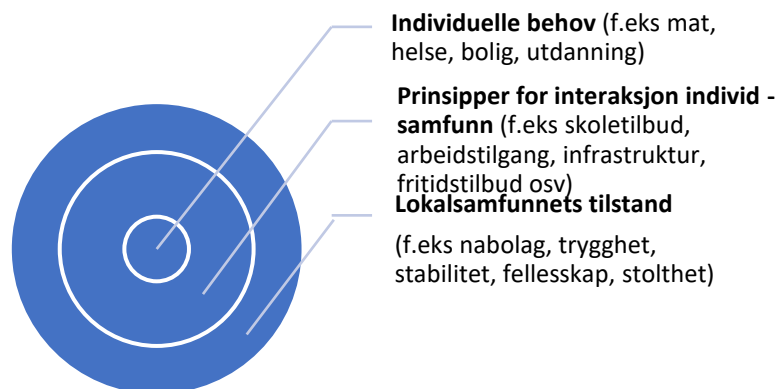
Revidering av kommuneplanens arealdel skal inkludere vurdering av prosessråd fra veikartet utarbeidet av KS for utviklingen av «aldersvennlige lokalsamfunn». Dette er en satsning under reformen «Leve hele livet» som handler om å utvikle bærekraftige lokalsamfunn og tjenester for å gjøre samfunnet i stand til å møte utfordringene og se mulighetene knyttet til en aldrende befolkning. Arendal kommune er deltaker i nettverket for Agder og har tilgjengelige ressurser i organisasjonen.

4.1.3 Hva er de viktigste plangrepene for folkehelse?¹²

Demografisk vil det skje store endringer i Norge og Arendal de neste 30-40 årene. En høyere andel eldre vil medføre økte behov for ressurser til helse/omsorg. Gode **lokalsamfunn, boligtilbud og aktivitetstilbud kan ha stor betydning for at folk kan opprettholde god helse og bo lenge i eget hjem, med minimalt med bistand og ressurstilførsel.**

- **Vi må stimulerer folk til å gå mer hver dag.** Funksjoner må plasseres tett inntil eller oppå hverandre. Vi må ha høyere utnyttelse og konsentrasjon av folk og aktiviteter.
- **Folk må bo hjemme lenge.** Eldre vil etterspørre over 50 % av nybygde boliger framover. Det er viktig at boligene ligger på rett plass, med god tilgjengelighet både innendørs og utendørs. Fortetting og transformasjon av områder hvor folk allerede bor, er en god løsning.
- **Det må bygges flere leiligheter i Arendal.** Det er allerede nok eneboliger, og ofte ligger de gunstig til i forhold til skole, barnehage, infrastruktur. Kommunen bør stimulere og legge til rette for å kjøpe og pusse opp eldre eneboliger. Det må bygges flere leiligheter, spesielt for 55+.

Teksten ovenfor viser at sosial bærekraft har flere dimensjoner. Sosial bærekraft betydning for både individet, lokalsamfunnet og kommunens tjenester¹³:

Selv om hovedtyngden i kommuneplanen legges på sosial bærekraft, er oppnåelse av de andre bærekraftmålene også svært viktig, og de må balanseres mot hverandre.

Visjonen i kommunens arealpolitikk er “Nærhet til alt”, og denne videreføres. Det betyr å tilrettelegge for et utbyggingsmønster basert på prinsipper for samordnet areal- og transportutvikling; redusert transportbehov, mindre bilavhengighet, miljøvennlige transportformer og mindre by/tettstedsspredning. Gode lokalsamfunn med like muligheter for alle, kort vei fra bolig til skole, barnehage, service, møteplasser, rekreasjonsområder og arbeidsplasser er viktige stikkord.

¹² Hentet fra artikkel i Plan 3-4/2015, av Mike Fuller-Gee.

¹³ Figuren er hentet fra NIBR-rapport 2017:15 (Hoftstad og Bergsli), s 41, men noe bearbeidet.

I arealplanen skal det tas utgangspunkt i samfunnsdelens beskrivelse av bærekraftmålene. Strategiene må omtales og vurderes i kommuneplanens arealdel, og de vil være førende for arealutviklingen, og hvilke innspill som tas inn i planen. Det vil være spesielt stor oppmerksomhet om perspektivene og målsettingene for sosial bærekraft. Mange av strategiene og visjonene vil inkluderes i arealstrategiene. I kommuneplanprosessen vil det vurderes om bærekraftmål nr 9 og 15 skal inkluderes blant kommunes prioriterte bærekraftmål.

4.2 Arealstrategier (knytter samfunnsdelen og arealdelen sammen)

Hensikten med arealstrategiene er å konkretisere samfunnsdelens målsettinger og visjoner i en strategisk og langsiktig arealutviklingsretning. I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2019) står det som regjeringens forventning at «*Kommunene utarbeider arealstrategier som del av kommuneplanens samfunnsdel, og legger disse til grunn ved revisjon av kommuneplanens arealdel*» (s 11).

I veilederen om kommuneplanens arealdel (2021) er det anbefalt å utarbeide arealstrategier, og at de vil gi et viktig grunnlag for arbeidet med kommuneplanens arealdel. I Arendal kommune ble det ikke utarbeidet arealstrategier samtidig med samfunnsdelen (2020), og arealstrategier vil derfor legges fram for politisk behandling samtidig med forslag til planprogram, slik at arealstrategiene legges til grunn for arbeidet med kommuneplanens arealdel, inkludert innspill og vurdering av disse.

Kommuneplanutvalget og Arendal bystyre drøftet i februar 2020 dokumentet «Arealpolitikk og arealstrategier»¹⁴ (det ble ikke vedtatt). Dokumentet er et samleddokument som inneholder relevante politiske vedtak for arealpolitikken, blant annet stedsstruktur, boligpolitikk, fritidsboligutbygging, men også ivaretagelse av natur, vassdrag, friluftsområder, kulturmiljø osv. I tillegg inneholder dokumentet utdrag av retningslinjer, politikk og strategier fra kommuneplanene; fra 2003 og framover, og føringer fra ATP for Arendalsregionen, som bystyret behandlet og sluttet seg til i 2019.

Oppdaterte arealstrategier vil være en del av kommuneplanens arealdel, og vil legges fram for **politisk behandling parallelt med forslag til planprogram (inkludert høring)**, slik at arealstrategiene blir førende for arbeidet med arealdelen. Arealstrategiene ivaretar både vekst og vern. Bærekraftsperspektivet er tydelig.

4.3 Klima og miljø

Arendal kommune har mål om å være ambisiøs og offensiv når det gjelder klima og miljø.

Kommunedelplan for klima og energi 2019-2023 har som målsetting å redusere klimautslippene.

Det står¹⁵: *Vår tids største utfordring er menneskeskapt klimaendring. For å løse klimaproblemet kreves det innsats både fra hver enkelt av oss, næringslivet og det offentlige. Bærekraftig vekst i byene er en forutsetning for å nå Norges klimamål. Samtidig byr grønn omstilling av Arendal på muligheter: Grønn vekst og oppgradering for framtida vil gjøre Arendal til en enda mer attraktiv kommune å bo i for alle. «...»*

Grønn byutvikling er nøkkelen til en bærekraftig by. Arendal må samarbeide tett og godt med nabokommunene om areal- og transportplaner. Snu transporthierarkiet i alle

¹⁴Kommuneplanutvalget vedtok følgende (sak 20/22: 11.03.2020): Dokumentet «Vedtatt arealpolitikk og arealstrategier», januar 2020 tas til etterretning.

Bystyret vedtok (sak 20/46, 2.april 2020): Saken utgår. Meldingen gjøres om til en sak som kommer tilbake til bystyret, via kommuneplanutvalget.

¹⁵ Hentet fra kommunedelplan klima og energi 2019-2023. Vedtatt i bystyret 2. mai 2019.

utbyggingssaker og som premiss for plansaker, slik at framkommelighet for gående, syklende og kollektivtransport forbeholdes folk, ikke biler.

Vinklingen i klimaarbeidet for Arendal kommune handler om at den grønne omstillingen skal gjøre kommunen mer attraktiv for bosted og næring.

Visjonen er:

Arendal skal være en nasjonalt ledende og internasjonalt anerkjent klima- og miljøkommune, og en læringspartner for andre kommuner.

Arendal kommune skal være en foregangskommune innen klima, miljø og bærekraftig utvikling. Miljøhensyn skal være et overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging.

I planarbeid er viktige stikkord (allerede innarbeidet i kommuneplaner fra 2011->):

- Arealplanlegging som bidrar til redusert transportbehov (hindre byspredning, veksten skal komme i lokalsentrene).
- Skape et effektivt kommunikasjonsnett og gode kollektivløsninger
- Prioritere gode løsninger for gang- og sykkeltrafikk

I 2040 skal hver innbygger i Arendal maksimalt stå for 1 tonn CO₂-utslipp årlig.

I tillegg er det en rekke andre planer og prosesser som legger føringer for arbeidet med å redusere klimagassutslipp og tilpasse Arendal til klimaendringer. De viktigste planene er:

- Strategi for by og bydelsutvikling - Byplan 2023, et grunnlag for kommuneplanens arealdel.
- Areal- og transportplan for Arendalsregionen 2019 –2040
- Regionplan Agder 2020
- Klimaveikart Agder
- Kommunedelplan for sykkel 2011

Miljø- og naturperspektivet har kommet sterkere de siste årene, spesielt gjennom FNs naturpanel. Arendal kommune er i gang med å utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold, og funn herfra vil vurderes inn i kommuneplanen. I tillegg er det viktig å innarbeide mulighetene for sterkere miljøperspektiv i kommuneplanen, blant annet grønne og blå strukturer. Jordvern og markagrensener er viktige virkemidler for å forhindre nedbygging.

I kommuneplanarbeidet vil de høye målsettingene om klima og miljø videreføres. Reduksjon av transportbehov, kompakt stedsutvikling, fortetting og reduksjon av arealinngrep vil være noen av virkemidlene som vurderes i planarbeidet.

Kommuneplanens arealdel skal brukes aktivt for å stoppe klimaendringene. For at Arendal kommune skal nå sine ambisiøse klima- og miljømål skal vi gjennom rullering av kommuneplanens arealdel gjøre en ny vurdering av ikke-igangsatte områder som er avsatt til utbyggingsformål i gjeldende kommuneplan og som ikke er i samsvar med strategiene for arealutvikling. Det gjelder både bolig, næring og fritidsbebyggelse.

Mer bruk av tre som bygge- og konstruksjons materiale skal vurderes i bestemmelsene.

4.4 Arealnøytralitet - Arealregnskap

Tap av naturmangfold er en global utfordring med stor lokal betydning. Arealendring og utbygging/nedbygging er hovedårsaken til tap av naturmangfold. Det viktigste er at vi tar vare på verdifulle naturområder, det vil si områder som har betydning for naturmangfold, økologiske funksjonsområder, landbruk, skogbruk, kulturmiljø, friluftsliv osv. Områder kan også være verdifulle fordi de har en funksjon med å begrense klimautslipp eller ved klimagassopptak.

Det er anbefalt at Arendal kommune utarbeider et arealregnskap for å ha oversikt over større arealendringer som kan ha negative konsekvenser for natur, klima/miljø og våre leveområder. I den nye veilederen til kommuneplanens arealdel (2021, s18) står det: *Et arealregnskap er et mulig verktøy som kan gjøre det tydeligere for kommunene hvor mye arealer de legger opp til at skal utbygges i årene fremover, samt skape en bevissthet om hvor mye dyrkbar jord eller områder med naturmangfold som blir borte. Sammenstilt med befolkningsprognoser kan et arealregnskap bidra til at kommunene gjør en kritisk gjennomgang av sine arealreserver. Det er også et verktøy som kan benyttes inn i en bredere samfunnsplanlegging av bolig og infrastruktur, kommunale tjenester og formålsbygg til helse og skole.*

I Naturstrategi for våtmarksområder står det at regjeringen ønsker å utrede hvorvidt arealnøytralitet kan være en ordning som kan hindre nedbygging av verdifulle areal, spesielt våtmarksområder. Da vil den som bygger ned eller ved annen bruk ødelegger areal med slike viktige våtmarkstyper, bli stilt overfor kostnaden for tiltak ved at tilsvarende våtmarksareal blir restaurert (s 7, 2021).

Arealnøytralitet innebærer altså at vi må gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer, framfor å bygge ut mer natur. Dersom natur ødelegges, må det kompenseres for, enten fysisk eller økonomisk.

Et arealregnskap som sammenligner arealbruk i kommuneplanen fra 2019 med ny kommuneplan, inkludert framtidig, kan gi en nyttig oversikt over de totale endringene. Ambisjonsnivå må sees i sammenheng med kapasitet og ressursituasjon. Arealregnskap bør være et vedlegg til kommuneplanen når den skal på 1. gangshøring (off.ettersyn).

4.5 Planer for det grønne skiftet (ulike planfaser)

I det grønne skiftet er det behov for teknologi, produkter og tjenester for en bærekraftig utvikling. Etablering av Morrow batterifabrikk i Arendal og kommende bedriftsetableringer og underleverandører, vil ha store konsekvenser for næringsarealer, infrastruktur og bo-områder, bosatte og næringsliv. Det er utarbeidet en kommuneplanmelding som vurderer samfunnsmessige og arealmessige konsekvenser slik de ser ut nå, i 2021 (se nedenfor).

Det er foreslått og/eller igangsatt arbeid med flere store planer i Arendal kommune, relatert til batterifabrikken, framtidige arealbehov og tilhørende infrastruktur (inkludert boligområder). Arendal kommune forventer at det kommer flere innspill til kommuneplanens arealdel, spesielt innenfor boligutvikling.

En av hovedintensjonene med rullering av kommuneplanens arealdel er å få vurdert og innarbeidet nødvendige arealendringer som følge av batterifabrikketableringen, inkludert diskusjon om behov og plassering av bolig og næringsareal, samt konsekvensutredninger.

4.6 Kommuneplanmelding

Arendal kommune har utarbeidet en kommuneplanmelding (politisk behandlet september 2021), som omtaler samfunnsmessige og arealmessige utfordringer, muligheter og behov som følge av batterifabrikkens etablering. Meldingen skal legges fram hvert år, og skal sees i sammenheng med revisjoner av kommuneplanen, men også for årlige rulleringer av handlingsplan/økonomiplan. Kommuneplanmeldingen gir anbefalinger for kommuneplanens arealdel.

Det er gjort anslag om hvilke konsekvenser batterifabrikken kan ha, blant annet basert på erfaringer fra Northvolts etablering i Skellefteå (33 000 innbyggere). Morrow forventes å ha 2000 – 2500 ansatte, men i tillegg medfører industrietableringer til vekst hos underleverandører og andre, til sammen ofte 3 ganger så mange. Det anslås at 70% av disse kommer innenfor Agders grenser. Dersom Arendalsregionen får 60 % av disse, kan det innebære 5-6000 nye arbeidsplasser. Mange av

de nye ansatte vil være tilflyttere. Det kan gi en befolkningsvekst på 6 000 – 9 000 innbyggere innen 2028, i tillegg til den forventede befolkningsveksten som SSB beregner (ca 1 000 personer).

4.6.1 Boligbehov

I kommuneplanmeldingen skisseres et behov for 5 000 – 6 000 nye boliger i regionen over 7-8 år. Boligbyggingen i Arendal kommune bør være minst 500 nye boliger pr år. Det er i dag ferdige reguleringsplaner for over 3 000 boliger, og ytterligere 2 000 boliger hvor det er pågående planlegging eller gitt varsel om oppstart.

I gjeldende kommuneplan er det lagt ut langt flere boligområder enn hva behovet tilsier, men det er viktig å ha en reserve. Batterifabrikken ansatte vil sannsynligvis etterspørre ulike typer bolig avhengig av livssituasjon, økonomi og andre preferanser. Det vil være viktig å styrke Arendals attraktivitet som bosted gjennom bærekraftig areal- og transportpolitikk.

Anbefaling fra kommuneplanmelding: *Det bør utarbeides en boligstrategi som legges fram for politisk behandling i løpet av 2021. Tilknyttet revisjonen av Kommuneplanens arealdel bør det innledningsvis gjennomføres en arealanalyse av hvordan det kan tilrettelegges flere attraktive boligområder i g/s-avstand til batterifabrikken. Vedtatte prinsipper for knutepunktsstruktur og styrking av kollektivakser bør legges til grunn. Det er planlagt at boligstrategien skal legges fram for politisk behandling høsten 2021.*

En nærmere vurdering av behovet for boliger vil gjøres gjennom en revisjon av Boligstrategien, og resultatene herfra må innarbeides i arealplanen. Perspektivet om sosial bærekraft må innarbeides i arealplanen for å bidra til gode lokalsamfunn og levekårsgevinster.

4.6.2 Skoler og barnehager

Etablering av fabrikken vil medføre økt befolkning og tilflytting, og flere barn på skole og i barnehager. Det er god kapasitet på skoler/bhg i dag. I kommuneplanmeldingen framgår at det er mye usikkerhet rundt tilflyttingens konsekvenser for skole/barnehagestruktur, og temaet bør omtales mer utførlig i kommuneplanmeldingen i 2022.

Da bystyret behandlet kommuneplanmeldingen i september 2021, ble det blant annet vedtatt følgende som er relevant for skoler (sak 21/147): *Arendal bystyre ber rådmannen se på muligheter for fortetting og ny boligbygging rundt eksisterende og nedleggingstruede skoler som er spesielt egnet for barnefamilier. Området rundt gamle E18 Molandsveien Longum – Brekka er et godt eksempel med nærhet til både batterifabrik, Nesheim skole og Sam Eyde. Det har en god veistandard med gang og sykkelvei. Videre er det nær natur og bymark.*

4.6.3 Kultur, natur- og friluftsområder

Med nye tilflyttere i kommunen vil det være behov for økt satsing på fritidstilbud for barn og unge, og arenaer som fungerer som sosiale møteplasser. Arendals identitet er knyttet til kulturhistorien, og historiske bygg, kystkultur med skjærgård, sørlandshus, uthavner, industrihistorien, tradisjoner og fortellinger må forvaltes og videreformidles til nye generasjoner og tilflyttere. Utvikling av kommunen og byen må bygges ut fra disse kvalitetene, og ikke bygges ned. Tilgang til natur- og friluftsområder, samt tilgang til bolignære park- og rekreasjonsområder kan ha betydning for valg av bosted, men krever også budsjettmessig oppfølging fra Arendal kommune.

Anbefalinger fra kommuneplanmeldingen (mest relevante tatt med):

- *Idrett, friluft- og naturforvaltning for å sikre og tilrettelegge areal for et aktivt liv og ivaretagelse av unik og attraktiv natur.*
- *Oppgradering av byrom i sentrum, samt triveligere lokalsentre og møteplasser utomhus.*
- *Gjennomgang av transportplan og offentlig kommunikasjon mellom bydelene og idretts- og kulturtilbudene for å ivareta bærekraftsmål og tilrettelegge for økt deltakelse.*

Attraktive natur og friluftsområder og tilrettelegging for kulturarenaer vil være tema i kommuneplanen.

4.6.4 Samfunnssikkerhet

Arendal kommune må ha kontinuerlig fokus på samfunnssikkerhet og beredskap. Batterifabrikken vil sannsynligvis komme inn under «Storulykkeforskriften», med de krav det fører med seg for bedriften.

Beredskapshensyn og risiko- og samfunnssikkerhet (ROS) må hensyntas i konsekvensutredningene og i kommuneplanens ROS-analyse. Det bør utarbeides en ROS-analyse som viser hvilke krav som stilles for dimensjonering av brannvesenets og legevaktens ressurser i forbindelse med den nye batterifabrikk og eventuelle tilsvarende etableringer i «storulykke»-kategorien.

4.6.5 Mobilitet

I kommuneplanen skal kommunen planlegge for løsninger i by- og arealutvikling som reduserer transportbehov og bidrar til at innbyggerne i større grad opplever fysisk nærhet til sine daglige behov. Eksisterende infrastruktur internt i Arendal er ikke tilstrekkelig for å håndtere den økende befolkningsveksten uten betydelige grep for å øke andelen reisende med kollektiv, sykkel og gange. Batterifabrikken har betydelige transportbehov. Arendal kommune har lagt ambisiøse målsettinger til grunn for framtidig transportpolitikk, både gjennom ATP-arbeidet, men ikke minst i kommunens klima- og energiplan (2019), hvor det skal gjennomføres store trafikkreduksjoner av personbilarbeidet.

Anbefalinger fra kommuneplanmeldingen: *Det er behov for en konsekvens- og mulighetsutredning vedrørende framkommelighet, vegtrafikk og trafikkikkerhet. Utredningen bør inneholde en trafikkanalyse som omhandler alle trafikantgrupper. God og trygg og forutsigbar framkommelighet for både næringsliv og befolkning bør fokuseres. Arbeidet bør utføres i tett samarbeid med Arendal Næringsforening og sivilsamfunnet, og Agder fylkeskommune bør bistå med underlag. Gjennom nasjonale og fylkeskommunale føringer er kommunene forpliktet til å jobbe mot en grønnere og mer klimavennlig persontransport. Sammen med Agder fylkeskommune og Agder Kollektivtransport (AKT) må kommunen finne løsninger som muliggjør at ansatte og andre som skal til og fra batterifabrikken ikke blir avhengig av personbil.*

Arendal kommune ønsker å gjennomføre en mobilitets- og transportanalyse som kan øke kunnskapsgrunnlaget for vurdering og prioritering av arealpolitikk og framtidige tiltak. I kommuneplanens arealdel vil det være vurdering av flere aktuelle områder for boligutbygging, og konsekvensene må vurderes i et bærekraftperspektiv, også transportkonsekvenser og hvordan veksten kan tas med økt kollektivtrafikk, sykkel og gange. Arbeidet må sees i sammenheng med ATP-arbeidet og NTPs bypakke til «mindre byområder».

4.6.6 Klimanøytrale bygg og anlegg

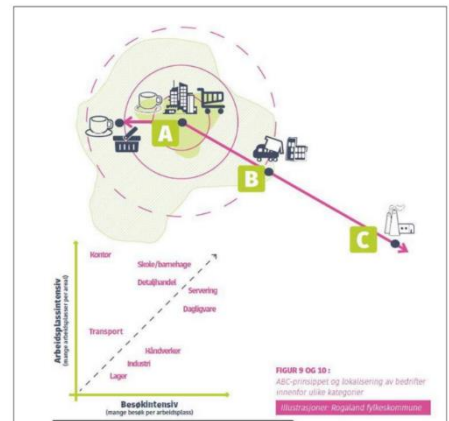
I klima- og energiplanen står det at Arendal skal arbeide «for på sikt» å oppnå nullutslipp i nybygg og ved utvikling av nye områder. Sertifiseringsordninger bør benyttes, både av Morrow og av Arendal kommune. Det er viktig å se på hvordan en kan utnytte overskuddsvarme fra kjølevannsanlegget og relatere det til hvor vi planlegger ny utbygging.

4.6.7 Næringsarealer

Arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter bør skje i sentrum eller så nært inn på sentrum som mulig. Rett næring på rett plass, etter det såkalte ABC-prinsippet:

Arendal kommune har vedtatt en egen næringsarealstrategi, hvor næringsarealene er delt inn i A, B og C- områder. Denne strategien har nå begrenset verdi, spesielt knyttet til C- områder.

*Arealbehovet i C-områder er i strategien anslått til 1,5 daa pr arbeidsplass. Dersom kommunen ønsker å tilrettelegge for en betydelig andel av arbeidsplassene knyttet til ringvirkningene av batterifabrikken tilsier dette **behov for 2 - 3000 daa nye næringsarealer** i umiddelbar nærhet til batterifabrikken¹⁶.*

Kommunen har allerede igangsatt arbeid med områderegulering knyttet til Helle næringsområde, som kan bli på 500-800 daa. Det pågår prosesser med private reguleringsplaner i umiddelbar nærhet til energiparken på til sammen 200-300 daa. Selv om disse planene blir realisert vil det anslagsvis være behov for ytterligere 1500-2000 daa nye næringsarealer i området.

En nærmere vurdering av behovet skal gjøres gjennom en revisjon av Næringsarealstrategien, og dette må sees i sammenheng med arealplanen. **Revidert næringsarealstrategi vil legges fram for politisk behandling vinter 2022.**

4.7 Mulighetsstudie Agder Renovasjon

Batterifabrikken blir arealkrevende, med den konsekvens at Agder Renovasjon IKS' anlegg i Heftingsdalen sannsynligvis må flyttes. Det ble lagt fram politisk sak i september 2021 med en enkel mulighetsstudie som tok utgangspunkt i tre lokasjoner. Bystyre ønsker at det sees videre på de tre lokasjonene, og at kommunedirektøren kan gå i dialog med Agder Renovasjon om en flytteprosess. De tre lokasjonene er:

- Skrubbedalen
- Agderparken Nord
- Longum nord (vest for E18-kryss)

Det må vurderes hvorvidt en bestemt lokasjon kan inkluderes i kommuneplanen, men det avhenger av framdriftsplanene (mulighetsstudier, politiske vedtak, Agder Renovasjons ønsker, osv.)

4.8 E18 Verdiøkingsprosess parsell Grimstad – Arendal

Nye Veier AS ønsker å gjennomføre forprosjekt for å optimalisere planprosjektet E18 Grimstad - Arendal. Målet er å finne løsninger som øker samfunnsøkonomisk lønnsomhet, slik at strekningen kan prioriteres for utbygging. Prosjektet tar utgangspunkt i en firefeltsvei og minimum 100 km/t. Forprosjektet er ikke en formell justering av kommunedelplanen fra 2019, men legger til rette for senere å kunne gå rett på reguleringsplanfase. Det vil omfatte optimalisering av kryssløsninger, veilinje, konstruksjoner, massehåndtering, anleggsgjennomføring, aktuelle utbedringer på lokalveier med mer. Arbeidet starter i september 2021, med mål om ferdigstillelse i juni 2022.

¹⁶ Tekst er hentet fra kommuneplanmelding 2021

Foreløpig er det avsatt en båndlagt korridor fra kommunedelplanprosessen i 2019. Det er tvilsomt om justert planområde kan inkluderes i kommuneplanen på grunn av parallelle framdriftsplaner, men det er tett dialog mellom prosjektene.

4.9 Stort utbyggingsvolum – hva blir konsekvensene?

Totalt sett forventes en omfattende nedbygging av areal i Arendal kommune den neste tiårsperioden, basert på behov og muligheter som følge av det grønne skiftet. Det vil gi positive effekter for antall arbeidsplasser og befolkningsutvikling, og mange av prosjektene vil kunne ha globale konsekvenser for reduksjon av klimagassutslipp (batterifabrikk, amoniakkproduksjon, framføring av infrastruktur osv). Imidlertid innebærer det en arealendring som har negative konsekvenser for natur, arts mangfold og økologiske funksjonsområder, friluftsliv, kulturmiljø og landbruk. Det kreves også utvikling av infrastruktur og stort forbruk av energi (vannkraft).

I arealplanen må en se på det totale utbyggingsbildet, og vurdere konsekvenser og avbøtende og/eller kompensierende tiltak. Det er viktig med et arealregnskap for å vurdere virkningene, og hvilke tiltak som kan gjennomføres for å redusere de negative konsekvensene, ikke bare lokalt, men også regionalt/nasjonalt. Det vil også være viktig å ha gode systemer for kartlegging av førtilstand og for konsekvensene, slik at vi unngår nedbygging av verdifulle areal.

4.10 Stedsstruktur

I forrige kommuneplan og i ATP-arbeidet ble det definert en stedsstruktur, hvor det er en målsetting av 80 % av nye boliger skal etableres i lokalsenterområdene, og resterende 20 % i tilknytning til lokalsteder. Stedsstrukturen vil videreføres i nytt kommuneplanarbeid.

- Største byområde: Arendal sentrum (Strømmen – Myrene – Krøgenes – Arendal sentrum – Birkenlund – Moltemyr - Harebakken)
- Lokalsentre: Saltrød, His, Nedenes.
- Lokalsteder: Kilsund, Eydehavn, Kongshavn, Færvik, Longum, Myra, Bjorbekk, Rykene.

I planarbeidet vil det vurderes om det skal gjøres endringer i stedsstrukturen for noen av lokalstedene. Spesielt gjelder det Færvik (vil skje stor utbygging ved Pusnes) og Myra.

Næringsstruktur fastsettes gjennom næringsstrategien og i regional plan for handel i Agder (jfr. Planstrategi for Agder), og innarbeides i kommuneplanen. Det er utarbeidet et kart som viser stedsstruktur (se Arealstrategier).

4.11 Landbruk og jordvern

I tråd med kommunedelplan for landbruket og nasjonale mål, skal Arendal å ivareta kulturlandskap og jordvern gjennom sin arealplanlegging og tilrettelegging for landbruk. I jordbruksdistriktene er det verdifulle kulturlandskap og gårdsbebyggelse. Produktive landbruksareal (skog/jord) utgjør store areal av kommunen og betyr mye for landskapet, opplevelsesverdien og som næring. Den største utfordringen i forhold til opprettholdelse av kulturlandskapet er å opprettholde en aktiv landbruksdrift, med beitedyr, rydding og slått. Kommuneplan 2019-2029 har fastsatt byggegrense på 30 meter generelt over hele kommunen og 50 m byggegrense for boligfelt mot kjerneområdene.

4.12 Reiseliv og fritidsbebyggelse

Reiseliv er et satsingsområde som har fått solid oppsving de siste årene. Arendal kommune er en attraktiv destinasjon, og særlig ferier og store arrangement tilstreker seg mange besøkende. Det er verdifullt for næringslivet, og betyr mange arbeidsplasser og økonomisk inntjening.

Vurdering av areal for framtidig bobilparkeringsplasser kan være et tema i planarbeidet. Dette er en raskt voksende næring med lang sesong.

Som det framkommer av gjeldende kommuneplan, ønsker Arendal kommune primært å være en bo- og arbeidskommune. Jomfruelige areal bør ikke tas i bruk for nye felt til fritidsbebyggelse. Forsiktig fortetting av eksisterende områder kan tillates, og kan være en måte å redusere press og inngrep i natur- og friluftsområder, men må ikke være i tilknytning til konfliktylt areal (100m-beltet, store sammenhengende naturområder, friluftsområder, rasområder osv.)

4.13 Spredt boligbygging

Det er et tema fra bl.a. planstrategien, hvor det er uttrykt et ønske om at kommuneplanen skal ivareta en politikk for spredt boligbygging.

I ATP-planen er det en vedtatt strategi om at 80 % av vekst skal planlegges i sentrum og lokalsentrene, mens inntil 20 % kan planlegges utenom, men fortrinnsvis i de prioriterte lokalstedene (se kapittel 3.4.4 og 4.10). I Arendal kommune utgjør spredt boligbygging en god andel av boligbyggingen. Tall fra fylkeskommunen viser at i Arendal kommune er det kun 44 % av boligbygging som har kommet i tilknytning til ATP-strategien siden planen ble vedtatt 1.juli 2019¹⁷. Den åpenbare årsaken er at veksten er basert på planer som ble vedtatt FØR ATP-planen, men det viser likevel at det er krevende og nødvendig å gjøre en tydelig prioritering for framtidig vekst.

Spredt boligbygging har konsekvenser som både er negative og positive. Spredt boligbygging skal omtales og vurderes i i planprosessen. Tidligere har kommuneplanutvalgets tilnærming vært å stille klare retningslinjer for dispensasjon. I gjeldende kommuneplan er det en beskrivelse av kriterier for når dispensasjon kan vurderes:

Forslag til kriterier (for nye boligeiendommer, ikke tilleggsareal):

Spredt boligbygging kan tillates etter godkjent søknad om dispensasjon. I vurderingen av spørsmålet om dispensasjon må bl.a. følgende hensyn ivaretas:

- Maks 2 mål tomt
- Tilknytning til stedet, ikke eiendomsspekulering
- Boligtype enebolig (ikke flermannsbolig)
- Sikker skolevei
- Avstand til dyrka jord (både bygg og eiendomsgrenser)
- Bygge opp rundt grender og lokalsenter
- Samle, ikke spre – søke å samle nye boligtomter i tilknytning til eksisterende. Unngå nye veiinngrep opp på topper
- Utnyttelse av eksisterende infrastruktur; sambruk og arealøkonomisering, minst mulig nye arealinngrep. Særlig veiatkomst må søkes samlokalisert med eksisterende veisystem.
- Hensyn til kulturmiljø, naturmiljø og friluftsliv

Regime for spredt boligbygging, kriterier og formuleringer må gjennomgås i kommuneplanprosessen.

4.14 Kart og bestemmelser

Kart og bestemmelser i kommuneplanens arealdel er juridisk bindende. Det skal gjøres en grundig jobb med oppdatering av kart og bestemmelser, basert på innspill og erfaringer. Der det er avdekket

¹⁷ Presentasjon av Agder fylkeskommune, sept. 2021. Samarbeidsmøte for ATP-planen. Gunnar O. Lindaas.»Er vi på vei mot målene vi har satt oss?»

feil/mangler i eksisterende plankart/bestemmelser, må det rettes opp. Det kan også være behov for å gjøre forbedringer i formuleringen av enkelte bestemmelser.

4.15 Konsekvensutredninger (KU)

Revisjon av kommuneplanens arealdel er omfattet av **forskrift om konsekvensutredning**.

Utredningskravet gjelder de delene av planen som fastsetter rammer for framtidig utbygging, og som innebærer endringer i forhold til gjeldende plan. Utredningskravet omfatter:

- Omdisponering av LNF-områder (Landbruks- natur- og friluftsområder) til utbyggingsformål
- Endring av utbyggingsform
- Endring i utfyllende bestemmelser som medfører endring av rammer, for eksempel utnyttelsesgrad, funksjonskrav mv.

Arendal kommune har utarbeidet en mal for konsekvensutredninger av kommuneplaninnspill (se vedlegg). Det skal også gjøres en KU av hele planen.

4.16 ROS – Risiko og sårbarhet

I henhold til plan- og bygningsloven er Risiko og sårbarhet (ROS) en del av arbeidet med kommuneplanen og konsekvensutredningene.

Arendal kommune har en beliggenhet og topografi som gjør at vi er lite utsatt for naturkatastrofer. Det mest sannsynlige scenariet som kan skape problemer er et stort snøfall. Dette vil fortsatt være et problem selv om det er ventet mindre snø i årene som kommer på grunn av klimaendringene.

Det moderne samfunnet baserer seg i stor grad på internettløsninger, alt er koblet sammen og alt er avhengig av strøm. Samfunnet og kommunene er sårbare for strømutfall, nettutfall og innbrudd i datasystemer.

Havstigning, stormflo, mer ekstremvær som flom, styrtregn og kraftig vind er bakteppe for å vurdere risiko og sårbarhet ved arealendringer i kommuneplanen. Tørke og medfølgende skogbrannfare må også drøftes, spesielt opp mot Østre Agder Brannvesen og infrastrukturbehov. Nødetater og kraftleverandører er også viktige samarbeidsparter i ROS-arbeidet. Etablering av batterifabrikken kommer sannsynligvis under storulykkeforskriften, med tilhørende konsekvenser.

Risiko og sårbarhet inngår som et viktig tema i konsekvensutredningene som skal gjøres av alle innspill til kommuneplanen. Det skal også gjøres en ROS av hele planen. Arendal kommune har utarbeidet en mal for risiko- og sårbarhetsanalyser (se vedlegg).

Kommunens ROS-analyse skal oppdateres i forbindelse med kommuneplanarbeidet. Arealbruksendringer, ny industri (som muligens kommer inn under storulykke-forskriften) og ny infrastruktur må inkluderes i vurderingene, i tillegg til oppdatert metodikk om klimaendringer, ekstremvær, flom, skred osv.

4.17 Fokusområder og avgrensing

Avgrensing er viktig for å spisse kommuneplanen samt å begrense tidsbruk/arbeidsomfang. Det er viktig at kommuneplanprosessen har en god framdrift, slik at nødvendige planavklaringer kommer på plass for å ivareta den forventede veksten. Arealstrategiene setter en tydelig retning for prioritert utvikling, etter målsettingene om bærekraftig utvikling i Arendal kommune. Som konsekvens av dette – og med den stramme framdriftsplanen - vil det være noen tema og innspill som ikke prioriteres like høyt. Det gjelder eksempelvis arbeidet med gåstrategi.

Kommuneplanens arealdel er en overordnet plan som viser eksisterende arealbruk og framtidige vekstretninger og utbyggingsområder. Dette gjør at det ikke er ønskelig å vurdere innspill i forhold til enkeltbygg eller små tiltak.

Byggegrenser mot sjø og vassdrag

I planstrategien står det at kommuneplanen skal håndtere følgende tema: *Behov for endring i valgperioden. Gjelder byggegrenser mot sjø og vassdrag der dette ikke er fastsatt og planlegging i sjø, et nytt regime for spredt boligbygging, m.m. Planprogram som utarbeides ved revisjon avklarer hovedinnholdet for øvrig. Oppstart 2021*

Det har vært et ønske om at kommuneplanen skal håndtere byggegrenser mot sjø og vassdrag og arealplanlegging i sjø. Av kapasitetsmessige og tidsmessige grunner prioriteres ikke byggegrenser i kommuneplanarbeidet, og må tas i egne planprosjekt, f.eks som egen kommunedelplan.

Store, nye næringsområder ved Eyde Energipark

For tiden er det stort behov for næringsareal i Arendal kommune, spesielt tilknyttet batterifabrikkens næringsområder ved Eyde Energipark. Det er planlagt at store næringsarealer for batterirelatert og kraftkrevende industri skal vurderes i kommuneplanprosessen, men kommunedirektøren ser en risiko for at kommuneplanprosessen kan bli for tidkrevende. Vi må vurdere andre planprosesser for å få en overordnet avklaring av næringsområdene, f.eks. en kommunedelplan eller en endring av kommuneplanen.

5 Prosess og organisering

5.1 Opplegg for medvirkning, informasjon og samordning

Planarbeidet skal varsles og annonseres i tråd med plan- og bygningslovens kapittel 11. Dette planprogrammet beskriver viktige tema og problemstillinger for planarbeidet, og vil være utgangspunkt for medvirkningsopplegg og innspill.

Berørte offentlig organer og andre interesserte skal varsles om oppstart av kommuneplanarbeidet. Det vektlegges å informere godt om kommuneplanarbeidet, og om muligheter for innspill. Hovedkanalen for informasjon er kommunens informasjonskanaler som hjemmesida, Arendalsfolk og Facebook.

Det er aktuelt å gjennomføre flere medvirkningstiltak i kommuneplanprosessen:

- Informasjon på hjemmesidene og facebook
- Møte med regionalt planforum
- Møter med ressursgrupper og ressurspersoner
- Møter med eldrerådet, ungdomsrådet, innvandrerråd og rådet for personer med nedsatt funksjonsevne.
- Østre Agder regionråd
- Folkemøter
- Møter med grunneiere, interessenter, utbyggere osv
- Digital medvirkning gjennom kartløsninger og innspillsportal.

I tillegg vil plandokumenter og saksframlegg være tilgjengelig som del av den ordinære, politiske prosessen i Arendal kommune.

5.2 Samskaping som virkemiddel for utvikling

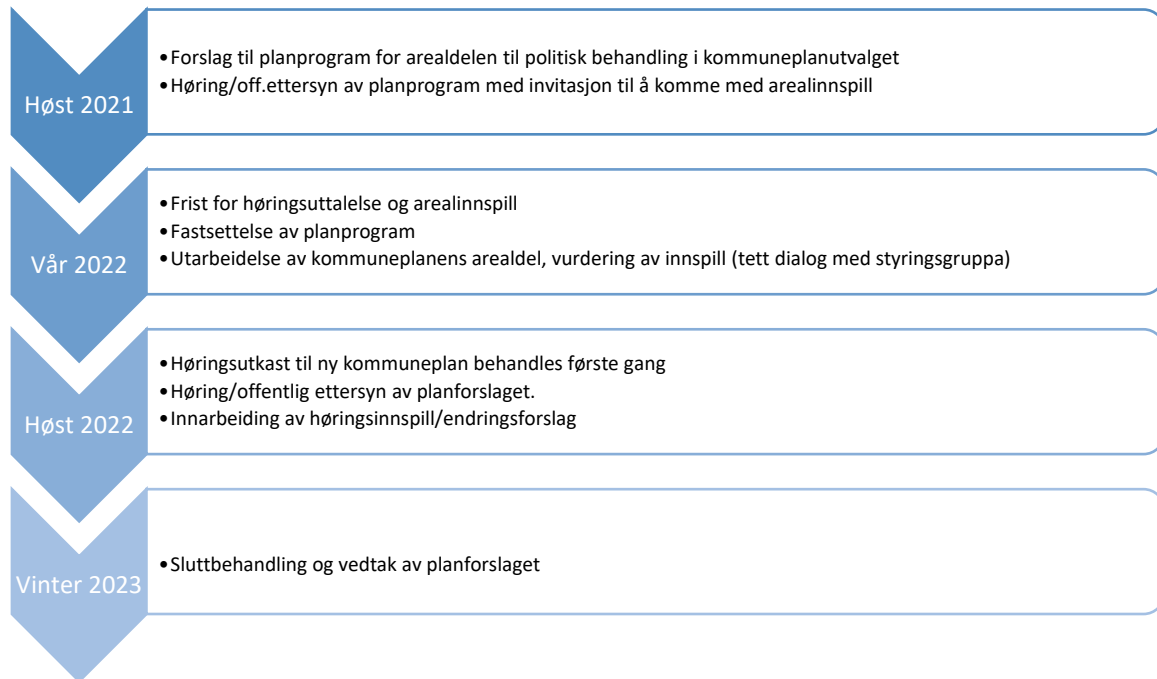
For utarbeidelsen av kommuneplanens samfunnsdel var det en omfattende og bred medvirkningsprosess. Arendal kommune ønsker å bruke prinsippene for samskaping for å best mulig forankre prosessen og målene i befolkningen. Kommunen har gjennom flere år jobbet for å involvere næringsliv, lag og foreninger, ildsjeler, akademia og innbyggere i utformingen av lokalsamfunnet og kommunen, etter en erkjennelse av at samfunnsutvikling er en umulig oppgave for en kommune alene, og at alle gode krefter er nødvendig for å trekke i riktig retning. Samskaping i Arendal skal bidra til å skape en bry-deg-kultur, hvor alle utfordres til å bidra til gode nærmiljø og et varmere samfunn.

Samarbeid mellom næringsliv – forskning – lag/foreninger – ressurspersoner og Arendal kommune er grunnleggende for utviklingsarbeid i Arendal.

Samskaping er et viktig element innenfor sosial bærekraft.

5.3 Framdriftsplan

Forslag til framdriftsplan: (Det kan bli endringer)

5.4 Organisering

5.4.1 Styringsgruppe

Styringsgruppe er Kommuneplanutvalget. Det består av ni politisk valgte representanter, ledet av Milly Grundesen (Sp).

Kommuneplanutvalget har møter hver 14. dag. Dersom det er behov for ytterligere møter for å holde prosjektframdrift og fokus på kommuneplanens arealdel, vil det vurderes å ha ukentlige møter i noen perioder.

5.4.2 Prosjektledelse

Prosjektansvarlig (PA) er kommunedirektøren v/kommunalsjef samfunnsutvikling Geir Skjæveland. Prosjektleder er samfunnsplanlegger Sigrid Hellerdal Garthe (Planavdelingen)

5.4.3 Prosjektgruppe

En prosjektgruppe internt i Arendal kommune skal bistå prosjektledelsen med å vurdere og drøfte saker/innspill og forberede politiske møter og medvirkningsopplegg. Prosjektgruppen består av:

- Geir Skjæveland – kommunalsjef (PA)
- Sigrid Hellerdal Garthe – Samfunnsplanlegger (PL)
- Kristin Fløystad - fagleder planavdelingen
- Gidske Houge - planavdelingen
- Hans Birger Nilsen – kommuneplanlegger
- Christian Stenseth – GIS
- Ragnhild Hammer – Klima- og miljørådgiver

5.4.4 Referansegruppe

Det opprettes referansegrupper/ressursgrupper som benyttes ved behov.

- Gruppe 1: Levekår, helse, skole/barnehage, kultur, inkl park, idrett og friluftsliv (intern gruppe) 4-6 møter vår 2022
- Gruppe 2: Mobilitet; transport og framkommelighet (interne fagfolk samt f.komm og næringsforeningen), 4-6 møter vår 2022
- Gruppe 3: Kart, bestemmelser, byggesak (intern gruppe) Ca 4-6 møter vårsemesteret 2022
- Gruppe 4: Kommunalteknikk (VA, kommunal vei osv) Ca 4 møter vårsemesteret 2022
- Gruppe 5: Rådene (Eldreråd, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, Innvandrerråd)
- Gruppe 6: Barn og unge (barne- og ungdomsråd, barn og unges representant)
- Gruppe 7: Planforum (statlige, regionale aktører)

Andre grupper kan opprettes ved behov.

6 Innspill

Arendal kommune ber om innspill til kommunens arealplan, spesielt til arealbruk som innebærer tilrettelegging for areal- og transportpolitikk som følger opp kommuneplanens målsettinger og bærekraftig utvikling, slik det er beskrevet i vedtatt kommuneplan og arealstrategiene.

Arealstrategiene (vedlegg) kan være til god hjelp som retningsgivende dokument.

Arendal kommune har en mal for arealinnspill, inkludert veiledning for hvordan innspill gis. Mal og veileder er lagt på kommunens hjemmeside: [Ny kommuneplan - arealdel - Arendal kommune](#)

All saksbehandling av forslag til endret arealbruk er offentlig. Derfor gjøres søknader og administrasjonens saksframstilling og innstilling tilgjengelig på internett. Dersom et utbyggingsforslag kommer inn i kommuneplanens arealdel er det et krav om reguleringsplan før utbygging kan finne sted. Da vil planløsningene bli vurdert på et mer detaljert nivå enn i kommuneplanen.

Innspill kan gis i en bestemt periode. Innspillsperiode er satt til 1. desember 2021 til 29. januar 2022.